

Projekt z dnia 14.12.2011r.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia2011 r.

**w sprawie trybu przyjmowania i zwalniania nieletnich z hosteli, warunków pobytu
nieletnich w hostelu oraz sposobu wykonywania nadzoru nad nieletnimi
umieszczonymi w hostelach**

Na podstawie art. 90 a § 9 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) tryb przyjmowania i zwalniania nieletnich z hosteli,
- 2) warunki pobytu nieletnich w hostelu,
- 3) sposób wykonywania nadzoru nad nieletnimi umieszczonymi w hostelach.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) ustawie – należy przez to rozumieć ustawę z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r., Nr 33, poz. 178, z późn. zm.¹⁾),
- 2) zakładzie – należy przez to rozumieć zakład poprawczy, funkcjonujący na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie

¹⁾ zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011r. Nr 112, poz. 654, Nr 149, poz. 887 i Nr 191, poz. 1134.

zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich (Dz. U. Nr 124, poz. 1359 oraz z 2009 r. Nr 119, poz. 996),

- 3) hostelu – należy przez to rozumieć jednostkę organizacyjną utworzoną na zasadach określonych w art. 90 a § 2 ustawy,
- 4) dyrektorze – należy przez to rozumieć dyrektora zakładu, który kieruje jednocześnie hostelem stanowiącym dział zakładu,
- 5) kierownikowi – należy przez to rozumieć osobę kierującą hostelem prowadzonym przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną,
- 6) zespołu diagnostyczno-korekcyjnym – należy przez to rozumieć dział zakładu poprawczego, prowadzący działalność diagnostyczną, terapeutyczną i doradczą względem nieletnich przebywających w zakładzie poprawczym.

§ 3. 1. W hostelu umieszczony może zostać nieletni, który:

- 1) złoży pisemny wniosek o umieszczenie w hostelu, uzasadniony zamiarem podjęcia nauki lub zatrudnienia,
- 2) przebywa w zakładzie co najmniej 6 miesięcy,
- 3) uzyskał pozytywną opinię zespołu diagnostyczno-korekcyjnego, opracowaną na podstawie dotychczasowego przebiegu pobytu w zakładzie i stanu realizacji indywidualnego planu resocjalizacji nieletniego. Zespół wydaje opinię w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku o umieszczenie w hostelu.

2. Dyrektor zakładu może w przypadkach uzasadnionych wychowawczo, po zasięgnięciu opinii wychowawcy nieletniego, skrócić okres, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, do 3 miesięcy.

§ 4. 1. Przed wydaniem decyzji o umieszczeniu w hostelu dyrektor zakładu:

- 1) zapoznaje nieletniego z regulaminem obowiązującym w hostelu, w szczególności zasadami pokrywania wydatków związanych z kosztami utrzymania nieletniego

w hostelu,

- 2) uzgadnia z nieletnim zasady pobytu w hostelu,
- 3) ustala z dyrektorem lub kierownikiem możliwość przyjęcia nieletniego.

2. Do czasu wydania decyzji o umieszczeniu w hostelu nieletni może cofnąć wniosek, o którym mowa w § 3 pkt 1, o czym jest pouczany w czasie zapoznania go z regulaminem hostelu.

§ 5. 1. Decyzję o umieszczeniu nieletniego w hostelu wydaje dyrektor zakładu, w którym przebywa nieletni.

2. W przypadku umieszczenia nieletniego w hostelu prowadzonym przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną dyrektor zakładu przesyła decyzję do kierownika w terminie 7 dni od chwili jej wydania. Kierownik w terminie 7 dni od otrzymania decyzji wydaje i przesyła dyrektorowi zakładu decyzję w sprawie określenia wysokości zobowiązania nieletniego do pokrywania wydatków związanych z kosztami utrzymania w hostelu.

3. Decyzję o umieszczeniu nieletniego w hostelu prowadzonym przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną, jak również decyzję w sprawie pokrywania przez nieletniego wydatków związanych z kosztami jego utrzymania w hostelu oraz uzgodnione z nieletnim zasady pobytu dyrektor zakładu przekazuje sądowi rodzinnemu, który wykonuje orzeczenie, w terminie 7 dni od chwili otrzymania od kierownika decyzji dotyczącej wysokości zobowiązania nieletniego.

§ 6. 1. Za doprowadzenie nieletniego do hostelu odpowiedzialny jest zakład, w którym nieletni przebywa.

2. Przed doprowadzeniem do hostelu nieletni jest poddawany badaniom lekarskim w celu ustalenia, czy jego stan zdrowia pozwala na przewiezienie.

§ 7. Po umieszczeniu nieletniego w hostelu prowadzonym przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną, zakład przekazuje do niego dokumentację w postaci:

- 1) odpisu decyzji o umieszczeniu nieletniego w hostelu,
- 2) kopii orzeczenia sądu o umieszczeniu w zakładzie,
- 3) odpisu orzeczenia sądu rodzinnego, akceptującego decyzję dyrektora zakładu,
- 4) uzgodnionych z nieletnim zasad pobytu,
- 5) informacji o poziomie edukacyjnym nieletniego,
- 6) informacji dotyczącej zatrudnienia nieletniego,
- 7) kopii dokumentacji medycznej,
- 8) opinii zespołu diagnostyczno-korekcyjnego, o której mowa w § 3 pkt 3.

§ 8. 1. Do hostelu nieletniego przyjmuje dyrektor lub kierownik, który przeprowadza z nim rozmowę i zapoznaje z obowiązującym regulaminem, co nieletni potwierdza własnoręcznym podpisem.

2. O przyjęciu nieletniego do hostelu dyrektor lub kierownik zawiadamia niezwłocznie rodziców lub opiekuna nieletniego.

§ 9. Nieletni umieszczony w hostelu pozostaje nadal wychowankiem zakładu.

§ 10. W hostelach tworzone są grupy wychowawcze. Liczba nieletnich w grupie wychowawczej nie powinna przekraczać 8.

§ 11. 1. Dla każdego nieletniego umieszczonego w hostelu opracowuje się indywidualny program usamodzielniania oraz wyznacza opiekuna usamodzielniania, którym może być pracownik zakładu lub wychowawca w hostelu.

2. Opiekuna usamodzielniania wyznacza dyrektor, a w hostelu prowadzonym przez

stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną – kierownik.

3. Indywidualny program usamodzielniania powinien zawierać w szczególności:

- 1) informację o posiadanych i koniecznych do uzyskania przez nieletniego niezbędnych dokumentach,
- 2) informację o przebiegu nauki,
- 3) informację o przebiegu zatrudnienia nieletniego wraz ze wskazaniem pracodawcy,
- 4) okresowe informacje o zachowaniu nieletniego w hostelu, ze szczególnym uwzględnieniem poziomu przyswojenia przez nieletniego kompetencji społecznych, jak: dbałość o obiekt, w którym mieści się hostel, udział w realizacji tygodniowego i miesięcznego rozkładu zajęć w hostelu i współpraca w grupie wychowawczej.

4. Indywidualny program usamodzielniania powinien być modyfikowany wraz z przebiegiem procesu faktycznego usamodzielniania się nieletniego.

5. Do zadań opiekuna usamodzielniania należy w szczególności: pośredniczenie i uczestniczenie w kontaktach nieletniego ze szkołą lub pracodawcą i organami pomocy społecznej oraz nadzór nad realizacją przez nieletniego zadań określonych w indywidualnym programie usamodzielniania.

§ 12. 1. W hostelu prowadzi się następującą dokumentację dotyczącą nieletnich:

- 1) rejestr wyjść,
- 2) rejestr udzielanych przepustek i urlopów,
- 3) rejestr udzielanych nagród,
- 4) rejestr środków dyscyplinarnych,
- 5) akta osobowe nieletniego, zawierające przekazane przez dyrektora kopie dokumentów, oryginał decyzji o umieszczeniu nieletniego w hostelu oraz informacje dotyczące pobytu nieletniego w hostelu.

2. Za gromadzenie dokumentacji nieletnich umieszczonych w hostelu jest odpowiedzialny dyrektor lub kierownik.

§ 13. 1. Kierownik jest obowiązany do przekazywania do sądu rodzinnego wykonującego orzeczenie pisemnych, kwartalnych informacji o zachowaniu nieletniego, stopniu realizacji indywidualnego programu usamodzielniania nieletniego, udzielonych nagrodach, przebiegu nauki i kontynuowaniu zatrudnienia.

2. Kopię informacji, o której mowa w ust. 1, kierownik przesyła dyrektorowi zakładu, którego wychowankiem pozostaje nieletni.

§ 14. Sąd rodzinny, jeżeli względy wychowawcze za tym przemawiają, może w każdym czasie uchylić decyzję dyrektora zakładu i zarządzić umieszczenie nieletniego w zakładzie.

§ 15. 1. Dyrektor zakładu może odwołać decyzję o umieszczeniu nieletniego w hostelu:

- 1) w przypadku stwierdzenia braku podstaw do dalszego pobytu nieletniego w hostelu,
- 2) w przypadku naruszenia przez nieletniego regulaminu,
- 3) na pisemny wniosek nieletniego.

2. Nieletniego, wobec którego odwołano decyzję o umieszczeniu w hostelu, umieszcza się w zakładzie, z którego został on skierowany do hostelu. Za doprowadzenie odpowiada zakład.

3. Ponowne umieszczenie nieletniego w hostelu może nastąpić nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od daty ponownego faktycznego umieszczenia w zakładzie.

§ 16. 1. Zwolnienie nieletniego z hostelu następuje na podstawie orzeczenia sądu o zwolnieniu z zakładu i wydanego nakazu zwolnienia, chyba że zwolnienie następuje w związku z ustaniem wykonywania środka poprawczego z mocy prawa.

2. O terminie zwolnienia nieletniego zawiadamia się jego rodziców lub opiekuna.

W uzasadnionych przypadkach uzgadnia się z nimi także sposób przekazania zwalnianego nieletniego.

§ 17. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, na pisemny wniosek nieletniego zwalnianego z zakładu, dyrektor, a w przypadku nieletniego umieszczonego w hostelu prowadzonego przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną kierownik, może przedłużyć jego pobyt w hostelu na czas niezbędny do ustalenia miejsca pobytu po opuszczeniu zakładu, nie dłużej jednak niż na okres 30 dni od daty zwolnienia z zakładu.

§ 18. Dyrektor zakładu sprawuje nadzór nad nieletnimi umieszczonymi w hostelach.

§ 19. Wykonywanie nadzoru polega na kontroli i ocenie:

- 1) przestrzegania praw i obowiązków nieletnich, zwłaszcza w zakresie, w jakim naruszenie tych praw i obowiązków może pociągać za sobą odpowiedzialność karną i dyscyplinarną;
- 2) istnienia przesłanek do pobytu nieletniego w hostelu;
- 3) wykonywania indywidualnego programu usamodzielniania;
- 4) prawidłowości dokumentacji dotyczącej nieletniego;
- 5) zapewnienia nieletniemu warunków bytowych, sanitarnych i opieki zdrowotnej.

§ 20. 1. W celu realizacji zadań nadzorczych dyrektor zakładu:

- 1) ma prawo wstępu na teren nadzorowanego hostelu, w tym do pomieszczeń, w których przebywają nieletni;
- 2) ma prawo przeglądania dokumentów i żądania wyjaśnień od kierownika hostelu;
- 3) ma prawo przeprowadzania na osobności rozmów z nieletnimi oraz badania ich próśb i skarg.

2. O rozpoczęciu kontroli dyrektor zakładu zawiadamia niezwłocznie kierownika

hostelu lub osobę go zastępującą.

§ 21. 1. Dla każdego hostelu opracowywany jest jego regulamin organizacyjny.

2. Dla hostelu utworzonego przy zakładzie regulamin opracowuje dyrektor i rada zakładu.

3. Dla hostelu utworzonego przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną, regulamin opracowuje podmiot, który tworzy hostel i stanowi on integralną część umowy zawieranej na podstawie art. 90 b § 3 ustawy.

§ 22. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie trybu przyjmowania i zwalniania nieletnich z hosteli, warunków pobytu nieletnich w hostelu oraz sposobu wykonywania nadzoru nad nieletnimi umieszczonymi w hostelach stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 90 a § 9 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 z późn. zm.-dalej upn).

Wobec uchwalonych zmian w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich, dotyczących możliwości umieszczania nieletnich na czas określony w hostelach w celu prowadzenia procesu usamodzielniania się wychowanków lub przygotowania do zwolnienia z zakładu poprawczego, powstała konieczność wydania rozporządzenia regulującego tryb przyjmowania i zwalniania nieletnich z hostelu, jak również określenie warunków pobytu nieletnich w hostelu oraz sposobu wykonywania nadzoru nad tymi nieletnimi. Aktualnie instytucja hostelu staje się ważną formą probacji i istotnym elementem w procesie usamodzielniania się nieletnich. Dotyczy ona przypadków nieletnich, którzy nie mają możliwości powrotu do środowiska rodzinnego ze względu na generowanie przez to środowisko czynników patologicznych, jak i nieletnich, którzy swoim zachowaniem dają rękojmię, że poza zakładem poprawczym, w warunkach zbliżonych do życia na wolności, będą zachowywać się odpowiedzialnie, a w szczególności nie będą naruszać porządku prawnego.

Nieletni przebywający w zakładach poprawczych, zgodnie z przepisem - art. 90 a § 1 upn, mogą być przez dyrektora zakładu poprawczego umieszczeni na czas określony w hostelu. Instytucja ta dotyczy zarówno hosteli stanowiących dział zakładu poprawczego, jak i jednostek prowadzonych przez stowarzyszenia, fundacje lub inne organizacje społeczne, których celem działania jest pomoc w readaptacji społecznej nieletniego. Jest to nowa instytucja, należało zatem określić tryb przyjmowania i zwalniania nieletnich z hostelu, a także warunki pobytu i sposobu wykonywania nadzoru przez dyrektora zakładu poprawczego nad nieletnimi umieszczonymi

w hostelach.

Hostelem prowadzonym przez stowarzyszenia, fundacje lub inne organizacje społeczne kierować będzie kierownik. Na nim spoczywać będzie obowiązek sprawowana bezpośredniego nadzoru nad nieletnimi, prowadzenia dokumentacji nieletnich, przedstawiania sprawozdań sądowi rodzinnemu i przesyłania ich kopii dyrektorowi zakładu poprawczego. Hostelem utworzonym jako dział zakładu poprawczego kierować będzie dyrektor danego zakładu.

Prawo ubiegania się o umieszczenie w hostelu dotyczy jedynie pewnej grupy nieletnich, którzy spełnią warunki określone w ustawie oraz szczegółowe, wymienione w rozporządzeniu.

Kryteria uzależniające prawo wychowanka zakładu poprawczego do skorzystania z nowej formy resocjalizacji – pobytu w hostelu – zakładają, oprócz wymogów ustawowych tj. rozpoczęcia procesu usamodzielniania się lub przygotowania do zwolnienia nieletniego z zakładu, również dodatkowe wymienione w projekcie rozporządzenia. Należy do nich w szczególności: chęć podporządkowania się nieletniego regułom tej instytucji, która jest przez niego wyrażona poprzez zgłoszenie pisemnego wniosku o umieszczenie go w hostelu, uzasadnionego zamiarem podjęcia pracy albo nauki. Nieletniemu przysługiwać będzie to uprawnienie, o ile przebywa już w zakładzie poprawczym co najmniej 6 miesięcy, a w wyjątkowych sytuacjach uzasadnionych wychowawczo dyrektor zakładu może, po zasięgnięciu opinii wychowawcy nieletniego, skrócić ten okres do 3 miesięcy. Dotyczyć to będzie w szczególności nieletnich, którzy bezpośrednio przed przybyciem do zakładu poprawczego byli umieszczeni w schronisku dla nieletnich. Okres ten pozwoli na uzyskanie stosownych informacji o nieletnim, jego zachowaniu, rezultatach oddziaływania procesu resocjalizacyjnego. Konieczne będzie uzyskanie przez ubiegającego się nieletniego o umieszczenie go w hostelu pozytywnej opinii zespołu diagnostyczno-korekcyjnego. Podstawą do wydania opinii będzie ocena dotychczasowego przebiegu pobytu nieletniego w zakładzie (ewentualnie schronisku dla nieletnich) i stanu realizacji indywidualnego programu resocjalizacji. Opinię, zespół winien wydać w okresie 14 dni od dnia złożenia wniosku przez nieletniego.

Przed wydaniem decyzji w sprawie umieszczenia w hostelu na dyrektorze

zakładu poprawczego spoczywa obowiązek zapoznania nieletniego z regulaminem obowiązującym w hostelu, a w szczególności z zasadami częściowego pokrywania wydatków związanych z kosztami utrzymania nieletniego w hostelu, zasadami zwalniania z obowiązku pokrywania tych wydatków oraz z zasadami pobytu. Dyrektor zakładu poprawczego zobowiązany będzie do uzgodnienia z nieletnim zasad jego pobytu w hostelu. Informacje te pozwolą nieletniemu na ocenę sytuacji i świadome podjęcie decyzji co do podtrzymywania wniosku, bądź jego cofnięcia.

Nieletni może skutecznie cofnąć swój wniosek do czasu wydania decyzji przez dyrektora zakładu poprawczego o umieszczeniu go w hostelu. Jest o tym uprawnieniu pouczany przez dyrektora w czasie zapoznawania go z obowiązującym w hostelu regulaminem.

Każdą decyzję w sprawie umieszczenia nieletniego w hostelu (niezależnie, czy umieszczenie dotyczyć będzie jednostki stanowiącej dział zakładu poprawczego, czy jednostkę zorganizowaną poza nim) wydaje dyrektor zakładu poprawczego, w którym przebywa nieletni. Dyrektor przed wydaniem decyzji ustala z dyrektorem kierującym hostel lub kierownikiem hostelu prowadzonego przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną faktyczną możliwość przyjęcia nieletniego (posiadane wolne miejsca w grupie hostelowej). W przypadku umieszczenia nieletniego w hostelu prowadzonym przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną dyrektor zakładu przesyła decyzję do kierownika hostelu w terminie 7 dni od chwili jej wydania. Kierownik hostelu, zgodnie z uprawnieniem wynikającym z art. 90a § 3 upn, wydaje decyzję w sprawie określenia wysokości zobowiązania nieletniego do pokrywania wydatków związanych z kosztami utrzymania w hostelu. Rozporządzenie konkretyzuje termin siedmiodniowy (od otrzymania decyzji dyrektora zakładu poprawczego), w którym kierownik hostelu przesyła dyrektorowi zakładu poprawczego wydaną decyzję w sprawie określenia wysokości zobowiązania nieletniego. Po uzyskaniu tej decyzji, dyrektor zakładu poprawczego w terminie 7 dni od chwili otrzymania przekazuje ją łącznie z decyzją o umieszczeniu nieletniego w hostelu prowadzonym przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną oraz uzgodnione zasady pobytu nieletniego w hostelu sądowi rodzinnemu, który wykonuje orzeczenie.

Zgodnie z dyspozycją nowego art. 90a § 5 upn, do procedury umieszczenia nieletniego w hostelu zastosowanie będzie miał odpowiednio przepis art. 90 § 3 upn, dotyczący akceptacji decyzji dyrektora zakładu poprawczego przez sąd rodzinny.

Z uwagi na fakt, iż hostel może znajdować się poza obrębem zakładu poprawczego, projekt rozporządzenia wskazuje odpowiedzialnego za przewiezienie nieletniego do tej instytucji. Obowiązek ten spoczywać będzie na zakładzie poprawczym, w którym nieletni przebywa. Wcześniej, nieletni będzie poddany badaniom lekarskim w celu ustalenia, czy jego stan zdrowia pozwala na przewiezienie. Badanie to jest uzasadnione zmianą miejsca pobytu nieletniego i przekazaniem innym wychowawcom.

Jednocześnie z nieletnim przekazywana będzie do hostelu prowadzonego przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną podstawowa dokumentacja wychowanka, posiadana przez zakład poprawczy: odpis decyzji o umieszczeniu nieletniego w hostelu, kopia orzeczenia sądu o umieszczeniu w zakładzie poprawczym, odpis orzeczenia sądu rodzinnego akceptującego decyzję dyrektora zakładu wraz z uzgodnionymi z nieletnim zasadami pobytu w hostelu, informacja o poziomie edukacyjnym nieletniego, informacja dotycząca zatrudnienia nieletniego, kopia dokumentacji medycznej oraz opinia zespołu diagnostyczno-korekcyjnego.

Po przewiezieniu nieletniego do hostelu jego kierownik (w hostelu prowadzonym przez stowarzyszenie, fundację, lub inną organizację społeczną) lub dyrektor (w hostelu utworzonym jako dział zakładu), przyjmuje nieletniego i przeprowadza z nim rozmowę, podczas której zapoznaje go z obowiązującym regulaminem, co nieletni potwierdza własnoręcznym podpisem. O przyjęciu nieletniego do hostelu dyrektor lub kierownik ma obowiązek zawiadomić niezwłocznie rodziców lub opiekuna nieletniego.

Niezależnie od rodzaju hostelu (wyłoniony ze struktur zakładu poprawczego czy też prowadzony przez stowarzyszenie, fundacje lub inne organizacje społeczne), w którym zostanie umieszczony nieletni, pozostaje on nadal wychowankiem zakładu poprawczego.

W rozporządzeniu wskazano podstawowe zasady prowadzenia hosteli. Hostel może składać się z jednej lub większej liczby grup hostelowych. Nad nieletnimi

z każdej grupy hostelowej bezpośredni nadzór sprawować będą wychowawcy, których zadania określi regulamin organizacyjny hostelu. Rozporządzenie określa również maksymalną wielkość grupy hostelowej. Cel instytucji hostelu uzasadnia tworzenie małych grup, nie większych niż 8 osobowych. Dla tak niewielkiej grupy możliwe jest stworzenie optymalnych warunków, zbliżonych do życia na wolności, gdzie nieletni będą mogli poznawać i wdrażać się do codziennych obowiązków, związanych z samodzielnym funkcjonowaniem, zarządzaniem posiadanymi środkami finansowymi, uczyć się odpowiedzialności.

Przekazana z zakładu poprawczego i zgromadzona dokumentacja pozwoli na opracowanie indywidualnego programu usamodzielniania nieletniego oraz wyznaczenie opiekuna usamodzielniania. W programie tym, oprócz elementów ukierunkowanych na usamodzielnianie, nadal ważną kwestią będzie prowadzenie oddziaływań resocjalizacyjnych i korekcyjnych nieletniego. Indywidualny program usamodzielniania winien zawierać szereg informacji dotyczących osoby nieletniego, w szczególności wymienione w § 11 ust. 3 rozporządzenia. Będą to informacje o posiadanych i koniecznych do uzyskania przez nieletniego niezbędnych dokumentach, informacje o przebiegu nauki, o zatrudnieniu wraz ze wskazaniem pracodawcy nieletniego, jak również winny znaleźć się tam okresowe informacje o zachowaniu nieletniego w hostelu, z uwzględnieniem poziomu przyswojenia przez nieletniego kompetencji społecznych. Szczególne znaczenie będzie miała ocena dbałości nieletniego o obiekt, w którym mieści się hostel, udział w realizacji tygodniowego i miesięcznego rozkładu zajęć w hostelu, oraz prezentowany poziom współpracy w grupie wychowawczej. Informacje te pozwolą na bieżącą ocenę dotychczasowego faktycznego przebiegu procesu usamodzielniania się nieletniego, co będzie podstawą modyfikowania jego indywidualnego programu. Analiza tych danych pozwoli również kierownikowi hostelu lub dyrektorowi zakładu poprawczego na stwierdzenie, czy istnieją nadal podstawy do pozostawiania nieletniego w hostelu.

Dla każdego nieletniego umieszczonego w hostelu będzie ustanowiony opiekun usamodzielniania. W hostelu prowadzonym przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną opiekuna wyznaczy kierownik hostelu, zaś w hostelu będącym działem zakładu poprawczego jego dyrektor. Może min zostać pracownik zakładu

poprawczego lub wychowawca hostelu. Zadaniem opiekuna będzie w szczególności pośredniczenie i uczestniczenie w kontaktach nieletniego ze szkołą lub pracodawcą i organami pomocy społecznej. Jednocześnie pełnić on będzie nadzór nad realizacją przez nieletniego zadań określonych w indywidualnym programie usamodzielnienia. Opiekun, jako osoba mająca bezpośredni i stały kontakt z nieletnim, przygotowywał będzie dane niezbędne do wykonania obowiązku nałożonego na kierownika hostelu w art. 90 a § 6 upn.

W projekcie rozporządzenia przewidziano obowiązek prowadzenia w hostelu dokumentacji nieletnich. Służyć ona będzie do bieżącego wglądu w sytuację nieletnich przebywających w hostelu, oraz do oceny sposobu realizacji indywidualnego programu usamodzielniania nieletniego. W szczególności, obowiązującym będzie prowadzenie rejestru wyjść, rejestru udzielanych przepustek i urlopów, rejestru udzielanych nagród i środków dyscyplinarnych oraz prowadzenie akt osobowych, które będą zawierać przekazane z zakładu poprawczego dokumenty i ich kopie (opisane powyżej), a także pozyskane informacje z okresu pobytu nieletniego w hostelu.

Odpowiedzialnym za prowadzenie dokumentacji nieletniego w hostelu utworzonym przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną będzie kierownik. W hostelu, który stanowi dział zakładu poprawczego, odpowiedzialnym za prowadzenie dokumentacji będzie dyrektor zakładu. Kierownik będzie zobowiązany do przekazywania pisemnych, sporządzanych kwartalnie informacji do sądu rodzinnego wykonującego orzeczenie o zachowaniu nieletniego, przebiegu nauki, kontynuowaniu zatrudnienia, udzielonych nagrodach oraz stopniu realizacji indywidualnego programu usamodzielniania nieletniego. Kopię tych informacji przesyłać będzie dyrektorowi zakładu poprawczego, którego wychowankiem pozostaje nieletni.

Dane zawarte w dokumentacji każdego nieletniego pozwalają na stwierdzenie, czy ten rodzaj resocjalizacji spełnia swoje zadanie. W sytuacji stwierdzenia przez dyrektora zakładu lub też kierownika braku podstaw do dalszego pobytu nieletniego w hostelu (np. porzucenie przez nieletniego pracy, zaprzestanie kontynuowania nauki przez nieletniego) czy też naruszenia regulaminu, względnie ustalonych zasad pobytu,

decyzja o umieszczeniu nieletniego w hostelu może być przez dyrektora odwołana. O poczynionych spostrzeżeniach, uzasadniających stwierdzenie braku dalszych podstaw do pobytu nieletniego w hostelu prowadzonym przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną, kierownik hostelu niezwłocznie poinformuje dyrektora zakładu poprawczego, który może odwołać wcześniejszą decyzję o umieszczeniu nieletniego w hostelu. Rozporządzenie konkretyzuje dodatkową przesłankę odwołania decyzji przez dyrektora i wskazuje, iż może to nastąpić również w sytuacji złożenia przez nieletniego takiego wniosku.

Przysługujące dyrektorowi zakładu poprawczego prawo do odwołania w każdym czasie decyzji o umieszczeniu nieletniego w hostelu jest skutkiem posiadanych uprawnień nadzorczych nad nieletnimi. W przypadku odwołania przez dyrektora decyzji o umieszczeniu nieletniego w hostelu, zostaje on ponownie przewieziony do zakładu poprawczego, z którego został skierowany do hostelu. Obowiązek doprowadzenia spoczywać będzie na zakładzie poprawczym. Również w sytuacji powrotu nieletniego do zakładu poprawczego na skutek odwołania wcześniejszej decyzji przez dyrektora z powodów wymienianych w § 15 ust. 1 (omówionych powyżej) rozporządzenia jego ponowne w nim umieszczenie nie może nastąpić wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od dnia ponownego umieszczenia w zakładzie poprawczym. Ustawa w art. 90 c § 1 przewiduje zakaz umieszczania nieletniego w hostelu przez okres 6 miesięcy w przypadku ucieczki, samowolnego przedłużenia urlopu, lub przepustki. Podobne rozwiązanie uzasadnione jest również w przypadku konieczności odwołania decyzji o umieszczeniu nieletniego w hostelu z przyczyn wymienionych powyżej.

Również sąd rodzinny, posiadając prawo akceptacji decyzji dyrektora o umieszczeniu nieletniego w hostelu lub jej odmowy, wgląd w sytuację nieletniego umieszczonego w hostelu poprzez składane przez kierownika pisemne, kwartalnie informacje, winien być władnym w każdym czasie uchylić decyzję dyrektora i zarządzić umieszczenie nieletniego w zakładzie poprawczym w sytuacji uznania, że względy wychowawcze za tym przemawiają. Przesłanki decyzji sądu będą podobne jak przy stosowaniu art. 90 § 4 ustawy.

Rozporządzenie w § 16 wskazuje sposób zwolnienia nieletniego z hostelu.

Uprawnienie takie zostało przewidziane dla sądu rodzinnego. Następuje ono poprzez wydanie orzeczenia o zwolnieniu z zakładu poprawczego i nakazu zwolnienia. Odbywać się to będzie zgodnie z procedurą przewidzianą dla nieletnich przebywających w zakładach poprawczych. Zastosowanie takich samych uregulowań uzasadnione jest faktem, iż nieletni pomimo umieszczenia w hostelu nadal pozostaje wychowankiem zakładu poprawczego i podlega przepisom regulującym pobyt nieletnich w tego typu zakładzie. Podobnie, o terminie zwolnienia z hostelu należy zawiadomić rodziców lub opiekunów nieletniego. Zwolnienie nieletniego umieszczonego w hostelu nastąpi również z mocy prawa w przypadku ukończenia przez nieletniego 21 roku życia.

Szczególne cele wprowadzenia instytucji hostelu do przepisów regulujących postępowanie w sprawach nieletnich uzasadniają również wprowadzenie w indywidualnych przypadkach możliwości przedłużenia pobytu nieletniego w hostelu na czas znalezienia przez zwalnianego z zakładu poprawczego wychowanka miejsca pobytu. Nastąpić to może jedynie na pisemny wniosek nieletniego. Wydłużenia pobytu dokonuje dyrektor zakładu poprawczego, przy którym funkcjonuje hostel, a w przypadku nieletniego umieszczonego w hostelu prowadzonego przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną jego kierownik, jednakże nie może to być dłuższy okres niż 30 dni od daty zwolnienia z zakładu.

W delegacji ustawowej dla Ministra Sprawiedliwości przewidzianej w art. 90a § 9 upn nałożono obowiązek określenia sposobu wykonywania nadzoru przez dyrektora zakładu poprawczego nad nieletnimi umieszczonymi w hostelach. Obowiązek ten wynika ze sprawowanego przez dyrektora nadzoru nad nieletnimi umieszczonymi w hostelach, którzy nadal pozostają wychowankami zakładu poprawczego. Wykonywanie nadzoru polegać będzie na kontroli i ocenie przestrzegania praw i obowiązków nieletnich, zwłaszcza w zakresie, w jakim naruszenie tych praw i obowiązków może pociągać za sobą odpowiedzialność karną i dyscyplinarną. Badane będzie istnienie przesłanek do pobytu nieletniego w hostelu, stopień wykonywania indywidualnego programu usamodzielniania, a także prawidłowość prowadzenia dokumentacji dotyczącej nieletniego oraz sprawdzenie zapewnienia nieletniemu warunków bytowych, sanitarnych i z zakresu opieki

zdrowotnej na terenie hostelu.

W celu wykonania nałożonego ustawą obowiązku nadzoru, rozporządzenie przewiduje konkretne uprawnienia dyrektora. Jest nim w szczególności prawo wejścia w każdym czasie na teren hostelu, w tym do pomieszczeń, w których przebywają nieletni. Zadania nadzorcze dyrektor będzie mógł realizować również poprzez prawo przeglądania dokumentów i żądanie złożenia przez kierownika hostelu wyjaśnień. Dodatkowo ma prawo przeprowadzania na osobności rozmów z nieletnimi oraz badania ich próśb i skarg. O przystąpieniu do czynności kontrolnych i zakresie kontroli dyrektor ma obowiązek powiadomić niezwłocznie kierownika hostelu lub osobę go zastępującą. Dyrektor zakładu poprawczego posiada praktycznie prawo do bieżącego wglądu w sytuację nieletniego, co pozwoli mu na stałą ocenę stanu realizacji programu usamodzielniania się. Służą temu również przekazywane przez kierowników hosteli co kwartał kopie informacji o nieletnich.

Dla każdego hostelu opracowywany będzie regulamin organizacyjny. Zgodnie z art. 90 a § 8 upn, będzie on określał szczegółowe warunki pobytu nieletniego w hostelu oraz szczegółowy tryb postępowania w przedmiocie decyzji w sprawie określenia wysokości zobowiązania nieletniego do pokrywania wydatków związanych z kosztami utrzymania w hostelu. Dla hostelu utworzonego przy zakładzie poprawczym regulamin opracuje dyrektor zakładu poprawczego. Postanowienia takiego regulaminu muszą zostać zatwierdzone przez radę zakładu. Natomiast regulamin organizacyjny hostelu prowadzonego przez stowarzyszenie, fundację lub inną organizację społeczną opracowuje ten podmiot i stanowić on będzie integralną część umowy zawieranej z Ministrem Sprawiedliwości w sprawie utworzenia hostelu, o której mowa w art. 90 b § 3 ustawy.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowana regulacja.

Projektowana regulacja obejmuje swoim zakresem nieletnich oraz w odniesieniu

do zasad funkcjonowania regulowanych rozporządzeniem instytucji – sądy, sędziów, pracowników zakładów poprawczych, będzie również oddziaływała na stowarzyszenia, fundacje i inne organizacje społeczne, które podejmą się prowadzenia hosteli.

2. Zakres konsultacji społecznych.

Projekt został przedstawiony do zaopiniowania Rzecznikowi Praw Dziecka, dyrektorom zakładów poprawczych, sądom okręgowym i rejonowym, kierownikom okręgowych zespołów nadzoru pedagogicznego oraz Polskiemu Stowarzyszeniu Kadry Kierowniczej Zakładów Poprawczych i Schronisk dla Nieletnich.

Projekt został również przekazany Rzecznikowi Praw Obywatelskich do wiadomości.

Uwagi zgłoszone zostały przez Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Praw Dziecka, kierowników okręgowych zespołów nadzoru pedagogicznego, sądy oraz dyrektorów zakładów poprawczych.

Część z ze zgłoszonych uwag została uwzględniona jako zasadna i przydatna dla przyszłego funkcjonowania rozporządzenia. Uwzględniono m.in. uwagę Rzecznika Praw Obywatelskich, który wskazywał na zbyt długi okres, przewidziany pierwotnie na zawiadomienie rodziców lub opiekuna nieletniego o umieszczeniu go w hostelu (14 dni). Rzecznik zgłosił też uwagę do zakresu dokumentacji prowadzonej w hostelu, podnosząc brak przepisu wskazującego na konieczność prowadzenia rejestru kar, na co uwagę zwrócili również dyrektor Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Świdnicy, kierownik Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego w Katowicach oraz dyrektor Młodzieżowego Ośrodka Adaptacji Społecznej w Koszalinie. Uwagi te zostały uwzględnione przez nałożenie obowiązku niezwłocznego zawiadomienia rodziców lub opiekuna o przyjęciu nieletniego do hostelu oraz dokumentowania środków dyscyplinarnych stosowanych wobec nieletnich. Przez dyrektora Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Świdnicy została zgłoszona propozycja rezygnacji z wymogu minimum sześciomiesięcznego pobytu wychowanka w zakładzie jako warunku niezbędnego do możliwości uwzględnienia wniosku nieletniego o umieszczenie go w hostelu, zwłaszcza gdy nieletni przebywał uprzednio

w schronisku dla nieletnich, powiązanych organizacyjnie z zakładem poprawczym. Zbliżoną uwagę w tym zakresie zgłosił dyrektor Młodzieżowego Ośrodka Adaptacji Społecznej w Koszalinie. Uwagi te zostały uwzględnione częściowo, przez wprowadzenie możliwości wyjątkowego skrócenia okresu minimalnego pobytu w zakładzie do 3 miesięcy, co w praktyce dotyczyć będzie przede wszystkim nieletnich, którzy przed umieszczeniem w zakładzie poprawczym przebywali w schronisku dla nieletnich. Niepozostawienie jakiegokolwiek limitu mogłoby powodować brak możliwości przedstawienia oceny nieletniego, na podstawie której zespół diagnostyczno-korekcyjny wydawać będzie opinie o nieletnim. Uwzględniona została uwaga dotycząca doprecyzowania obowiązku dyrektora zakładu poprawczego, określonego w § 20 projektu. Częściowo uwzględniono uwagę zgłoszoną wspólnie przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy i Okręgowy Zespół Nadzoru Pedagogicznego w Bydgoszczy, aby w § 5 projektu dodać element uzgodnienia między dyrektorem zakładu a kierownikiem hostelu możliwości umieszczenia w nim nieletniego. Częściowo została również uwzględniona uwaga zgłoszona przez Zakład Poprawczy w Tarnowie, dotycząca § 11, który wnosił o uściślenie kwestii indywidualnego programu usamodzielniania. Uwzględniając propozycję, uzupełniono stosowny zapis uzasadnienia projektu w celu uniknięcia rozbieżności interpretacyjnych. Kolejna uwaga odnosząca się do uściślenia w § 17, kto podejmuje decyzję w sprawie przedłużenia pobytu w hostelu, również została uwzględniona.

Nie zyskały aprobaty kolejne uwagi dyrektora Zakładu Poprawczego i Schroniska dla Nieletnich w Świdnicy, dotyczące zmiany (omówionej powyżej) i rozbudowania warunków określonych w § 3 projektu rozporządzenia, zmierzające do uznania umieszczenia w hostelu za rodzaj nagrody, zważywszy że w rozporządzeniu *w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich* w katalogu nagród (§ 66) nie istnieje tego rodzaju nagroda. Odnośnie opiniowania wniosku, należy zwrócić uwagę, że jest on wszechstronnie analizowany przez zespół diagnostyczno-korekcyjny. Nie zostały również uwzględnione propozycje pozostające w sprzeczności z regulacją ustawową, np. z treścią art. 90 a § 5 upn. Wbrew obawom wyrażonym przez niektóre podmioty, indywidualny program usamodzielniania nie stanowi konkurencji wobec wdrażanych wobec wszystkich nieletnich indywidualnych

programów resocjalizacyjnych, które będą przydatne przy opracowaniu indywidualnych programów usamodzielnienia.

Uwzględniono częściowo wniosek dyrektora Młodzieżowego Ośrodka Adaptacji Społecznej w Koszalinie przez wyraźne wskazanie w treści § 11 ust. 2 projektu osoby wyznaczającej opiekuna usamodzielnienia.

Nie została uwzględniona propozycja Rzecznika Praw Dziecka, by przed wydaniem decyzji o umieszczeniu w hostelu, opinia zespołu diagnostyczno-korekcyjnego była przedstawiana właściwemu sądowi rodzinnemu, który byłby zobowiązany do jej akceptacji bądź do zgłoszenia zastrzeżeń w terminie 14 dni od chwili jej otrzymania. Ustawodawca w art. 90a § 5 upn zalecił bowiem odpowiednie w tych przypadkach stosowanie art. 90 § 3 upn. Chcąc zapewnić spójność uregulowań upn, również na poziomie aktu wykonawczego kontrolę sądu w tym przypadku należało określić w sposób analogiczny. Z tych samych przyczyn nie uwzględniono uwagi Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie. Z kolei uwzględnienie propozycji Sądu Okręgowego w Częstochowie, by uregulować kwestię nadzoru sędziego rodzinnego nad hostelem, byłoby przekroczeniem delegacji ustawowej, choć należy zauważyć, że nieletni umieszczony w hostelu nadal pozostaje wychowankiem zakładu poprawczego, stąd stosuje się do niego również przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2009 r. w *sprawie szczegółowego sposobu, zakresu i trybu sprawowania nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń w sprawach nieletnich* (Dz.U. z 2009 r., Nr 107, poz. 894). Uwagi Sądu Okręgowego w Legnicy i Okręgowego Zespołu Nadzoru Pedagogicznego w Katowicach również dotyczyły kwestii nieobjętych upoważnieniem ustawowym. Ostatni z tych podmiotów wyrażał wątpliwość odnośnie możliwości uruchomienia w hostelu więcej niż jednej grupy, co mogłoby powodować tworzenie zakładu poprawczego „bis”. Obawa ta jest niezasadna - jeśli nawet zdarzy się, że większa liczba wychowanków (niż 8) spełniać będzie warunki umieszczenia w hostelu, nie można pozbawić ich takiej możliwości usamodzielniania. Należy przy tym zauważyć, że jeżeli z przyczyn ekonomicznych nie będzie możliwe prowadzenie hostelu dla np. jednego nieletniego, działalność hostelu może zostać zawieszona, a nieletni zostanie umieszczony w innym hostelu.

Nie zostały uwzględnione uwagi kwestionujące potrzebę obligatoryjnego

przeprowadzenia badania lekarskiego nieletniego – te same reguły obowiązują obecnie przy przenoszeniu nieletnich między zakładami.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla budżetu Państwa. Finansowanie kosztów pobytu nieletnich w hostelach tworzonych przy zakładach poprawczych następować będzie ze środków przeznaczanych na finansowanie pobyt nieletnich w zakładach poprawczych. Kwoty przeznaczane w ramach zawieranych umów przez Ministra Sprawiedliwości na finansowanie pobytu nieletnich w hostelach prowadzonych przez stowarzyszenia, fundacje lub inne organizacje społeczne pochodzą będą ze środków przeznaczonych w budżecie na utrzymanie również tych nieletnich w zakładach poprawczych, przy czym powstanie hosteli i pobyt w nich nieletnich spowoduje ograniczenie ilości wychowanków realnie przebywających w zakładach poprawczych.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Projekt nie wywrze wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projekt nie wywrze wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projekt nie wywrze wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

7. Zainteresowanie pracami nad projektem.

Projekt rozporządzenia został zamieszczony na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny” – stosownie do postanowień art. 5 ustawy z dnia

7 lipca 2005 r. *o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa* (Dz. U. Nr 169, poz. 1414) z chwilą przekazania go do uzgodnień z członkami Rady Ministrów.

8. Informacja dotycząca notyfikacji projektu.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych i nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. *w sprawie funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych* (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r., Nr 65, poz. 597).

Zgodność regulacji z prawem Unii Europejskiej

Projektowana regulacja nie jest objęta prawem Unii Europejskiej